

שני סוגי עדים: שעושים הענין בנוכחותם, שע"י נתברר שנעשה הענין. עדי פעולה ועדי בירור. דוגמא לדבר: עדים המעידים שהפקיד אחד אצל חברו פקדון, שהרג פלוני את הנפש אין פועלים מאומה בזה שהיו בעת המעשה כ"א מבררים שעשה פלוני ענין זה.

והנה לכאורה גם בעדי קדושין אפ"ל שזהו ענינם אבל באמת אינו כן כ"א הם חלק מענין הקדושין וכמו שצ"ל כסף טבעת ודעת האיש והאשה כן צ"ל נוכיות עדות כי זהו חלק מענין הקדושין. ובזה מובן מה שבשבעת העדות דאורייתא פטורים פסולי עדות דרבנן, משא"כ בקדושין (שו"ע אה"ע סמ"ב ס"ה) דצרכא גט מספק וכמו שהקשה הצ"צ שו"ת אה"ע סקכ"ד ותירץ דשאני שהע"ד דסו"ס לא היתה הגדתו מועלת כלום וההסברה בזה י"ל דפסולי עדות דרבנן היינו שאמרו רבנן שלא יתחשבו עם עדותן אבל לא שנשתנה עצם האדם (כמו שנשתנה ע"י שנעשה קרוב ע"י נשואין שנשתנה העצם) ולכן בשעה"ד שכל ענינם רק הבירור וזה שללו מהם שוב אין נשאר כלום ואין עליהם שם עדות כלל. משא"כ בקדושין שנוכחותם פועלת ועצמותם לא נשתנה.

גם בזה מובן דין חקו"ד בעדי קדושין דהנה ברמא (אה"ע מב ס"ד) פסק שא"צ חקו"ד. ובב"י שם שכ"ה דעת רוב הפוסקים. ואף שהצ"צ (שו"ת אה"ע קכ"ג) מדייק דדעת הרמב"ם אינו כן, אבל חסר שם סוף התשובה וגם בזה י"ל הטעם עדהנ"ל דהנה חקו"ד צ"ל כשהעדות היא על קודם הגמ"ד היינו קודם שנעשה הענין (הפס"ד) משא"כ כשמעידין שנגמ"ד בב"ד פלוני שא"צ חקו"ד גם בד"נ (רמב"ם סנ' ספ"ג). מכות ה-? וההסברה דחקו"ד מצינו שנצרכת לעשיית העצם אבל לא על הבירור. — ועפ"ז בקדושין דהעצם עושים העדים בעת הקידושין א"כ לאח"ז הוי ענין נוסף וכמו המעידין שנגמ"ד בב"ד פלוני (ועיין בכ"ז שו"ת הר"י מראג' ט"י).

ומוסר השכל מכהנ"ל. אמר הנביא (ישעי' מג, י) אתם עדי נאם ד' גו' אנכי אנכי הוי'. שכל עם ישראל הוא עד על שאני הוי'. והנה יש בזה ב' אופנים אופן הפחות עדי בירור היינו שכל בני מעדים שיודעים דור מפני דור עד מעמד ה"ס ס"ר שאנכי ה"א והוא שצוך כל התוהמ"צ וג"ז דבר גדול הוא אבל לגדולות מזה נוצר עם ישראל ונרמז במרו"ל (שבת) האומר ויכולו כו' שותף במע"ב שישראל במעשיהם אינם רק

מפרסמים אלקותו בעולם אלא גם לוקחים חלק פעיל. בכל מע"ב שעושים הגשמיות כלי לאלקות.

מוסר השכל בחיי כאו"א שיטה שיסתפק בד"א שלו שמתנהג ע"פ התוהמ"צ ואינו פעל במה שחוץ מזה ולא זהו דרישת שיטת החסידות כי אמרו"ל כל ישראל ערבים זב"ז והסיסמא אהבת ישראל ולהתענין בכל עניניו באופן פעיל היינו ענין עצמי שבכל היותו הוא עושה וממשיך אלקות בעולם, החתונה היותר גדולה של האלקות וכל הבריאה. ובנ"י הם העדים שעושים חלקי מהקדושין, ולא רק לברר הדבר.

במקרה זה יש היסוד לתקוה בטוחה, שהזוג לא יסתפק בעמידה מן הצד ובירור בעלמא אלא על סמך מה שהורום וראו בבית הוריהם בעסקנות והפצת אור התוהמ"צ בכל סביבתם בטח גם הם ילכו בדרך זה ויבנו ביתם על יסודי התוהמ"צ עדי יבוא גו"צ ויוציאנו מן הגלות בגאולה האמתית ויליכנו לאה"ק תובב"א.

א. ישנם שני סוגי עדים¹: (א) שעושים הענין בנוכחותם, (ב) שעל ידם נתברר שנעשה הענין. והיינו: עדי פעולה ועדי בירור. דוגמא לדבר (לסוג הב', עדי בירור): עדים המעידים שהפקיד אחד אצל חברו פקדון, או שהרג פלוני את הנפש – אין פועלים מאומה בזה שהיו בעת המעשה, כי אם מבררים שעשה פלוני ענין זה.

והנה, לכאורה גם בעדי קידושין אפשר לומר שזהו ענינם – רק לברר שנעשו הקידושין.

אבל באמת אינו כן, כי אם הם (העדים) חלק מענין הקידושין. וכמו שבקידושין צריך להיות כסף (או טבעת) ודעת האיש והאשה, כן צריך להיות נוכחות עדות, כי זהו חלק מענין הקידושין.

ב. ובזה² מובן מה דבשבועת העדות דאורייתא פטורים פסולי עדות דרבנן³, משא"כ בקידושין פסקינן (שו"ע אה"ע סמ"ב ס"ה) בהמקדש בפסולי עדות דרבנן דצריכא גט מספק, — וכמו שהקשה הצ"צ בשו"ת אה"ע סקכ"ד⁴, ותירץ⁵,

1) בהבא לקמן — ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 188 ואילך, ובהנסמן שם. — ולהעיר, ששייחה זו בלקוטי-שיחות לוקטה גם משיחת ג' ניסן תשי"א* (כמצויין בסוף השיחה), וכנראה, שהרשימה שלפנינו היא משיחה הנ"ל.

וראה גם מכתב כ"ה שבט תשי"ב (אג"ק ח"ה ע' רלד): "ויש להעיר בקיצור נמרץ ממ"ש פה בנושאי א', אשר בכלל הנה בעדים יש שני אופנים וכו'".

2) סעיף זה — ליתא בלקו"ש שם.

3) שבועות לא, א (שהובא בהערה הבאה).

4) ושם: "וצ"ע מדוע לא העירו מהא דבפרק שבועת העדות דל"א ע"א בענין ואינה נוהגת אלא בראויין להעיד, דאף משחק בקוביא שהוא פסול לעדות רק מדרבנן ומדאורייתא כשר לעדות עכ"ז אינו חייב על שבועת העדות מדאורייתא כיון מדרבנן פסול להעיד, וא"כ ה"נ נימא הכי דכיון דפסול לעדות מדרבנן א"כ גם מדאורייתא אין זה עדות".

5) ושם: "ויש לחלק עפ"מ"ש בגמרא ר"פ בתרא דיומא (דף ע"ד ע"א) שאני התם דאמר קרא אם לא יגיד, ופרש"י משמע מי שהגדה שלו מועלת לבעל הדין, והאי לא מהני הגדה דידי' הואיל ולא מקבלינן לה מדרבנן עכ"ל, ולכן אף מדאורייתא פטור בשבועת העדות. אבל גבי .. קידושין לא שייך לומר הכי, דכיון דמדאורייתא נאמן להעיד י"ל חשיב עדות, אף דהמקדש בפני משה ואהרן אין זה קידושין כלל, והו"ל כמקדש בלא עדים דאף שקידש אינו

* בקבלת פנים אצל בנו של הרה"ח ר' אלי יאכיל סימפסאָהן — באולם "גאָלד מענאָר, ברוקלין". וראה לקמן הערה 16.

דשאני שבועת העדות דסוף-סוף לא היתה הגדתו מועלת
— כלום —

וההסברה בזה יש לומר:

דהנה, פסולי עדות דרבנן היינו שאמרו רבנן שלא יתחשבו עם
עדותן, אבל לא שנשתנה עצם האדם להיות פסול לעדות (כמו
שנשתנה ע"י שנעשה קרוב ע"י נשואין, שנשתנה העצם של האדם
להיות פסול לעדות).

ולכן, בשבועת העדות שכל ענינם של העדים הוא רק הברור,
וענין זה שללו מהם רבנן שאמרו שלא יתחשבו עם עדותן — שוב אין
נשאר כלום, ואין עליהם שם עדות כלל⁶. משא"כ בקידושין
שנוכחיותם של העדים פועלת מעשה הקידושין, והרי עצמותם של
העדים לא נשתנה ע"י הפסול דרבנן.

ג. וגם, בזה מובן דין חקירה ודרישה בעדי קידושין:

דהנה, ברמ"א (אה"ע סמ"ב ס"ד) פסק שאין צריך חקירה
ודרישה. ובב"י שם, שכן הוא דעת רוב הפוסקים⁷. ואף שהצ"צ
(שו"ת אה"ע סקכ"ג)⁸ מדייק דדעת הרמב"ם אינו כן, אבל חסר
שם סוף התשובה, ובמילא לא נתבררה מסקנתו של הצ"צ בזה.

וגם בזה יש לומר הטעם ע"ד הנ"ל:

דהנה, חקירה ודרישה צריכה להיות כשהעדות היא על קודם
הגמר דין, היינו קודם שנעשה הענין (הפסק-דין), משא"כ כשמעדין
שנגמר דינו בבית דין פלוני, שאין צריכים חקירה ודרישה גם בדיני
נפשות (רמב"ם הל' סנהדרין ספי"ג. מכות ה, א⁹).

כלום, מ"מ הכא י"ל כיון דמדאורייתא כשרים לעדות אף דפסולי מדרבנן אין זה כמקדש בלא
עדים, ולא דמי לשבועת העדות דהתם הוא תולה במה שבעדותו יגבה הממון, וכיון דבעדותו
לא יוכל לגבות הממון א"כ אין הגדתו מועלת לו וכנ"ל.

6 כלומר: לא זו בלבד שבפועל לא היתה הגדתו מועלת כלום, אלא עוד זאת, שאין עליהם
שם עדות כלל.

7 ושם: "וכי"ד הגאונים והרמב"ם והרמב"ן וכ"כ נמוקי" סוף יבמות".

8 ושם: "מהרמב"ם ספי"ג מהל' גירושין שכתב ואין בודקין עדי אשה בדרישה וחקירה
שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל משום התרת עיגונא עכ"ל, משמע דרק בעדות
אשה שמת בעלה הקילו בזה, וכמ"ש בפי"א אח"כ דין כ"ט ובלא דרישה וחקירה כו' מפני
שאפשר לעמוד על בוריו בדבר הזה (ר"ל שהוא מילתא דעבידא לגלויי) לפיכך הקילו חכמים
בדבר זה כו' ובלוי דרישה וחקירה כדי שלא תשארנה בנות ישראל עגונות עכ"ל, א"כ מדבריו
מובן דעידי גיטין וקידושין שאינן מילתא דעבידא לגלויי צריכין דרישה וחקירה".

9 ברמב"ם שם (ה"ז — ממכות ז, א (במשנה)): "מי שנגמר דינו וברח ובא לבית דין

וההסברה בזה – דחקירה ודרישה מצינו שנצרכת לעשיית העצם (של הענין – הפס"ד בב"ד, שנעשה על יסוד דברי העדים, לאחר החקירה ודרישה כו'), אבל לא על הבירור (כשכבר נגמר דינו, ומעידין שנגמר דינו בב"ד פלוני)¹⁰.

ועפ"ז: בקידושין, דהעצם עושים העדים בעת הקידושין, א"כ הגדת העדות לאחר זה (לאחרי שנעשו הקידושין) הוא ענין נוסף, וכמו המעידין שנגמר דינו בבית דין פלוני, ולכן אין צריכים חקירה ודרישה (ועיין בכל זה שו"ת הר"י מראגאטשוב ס"ט"י¹¹).

ד. ומוסר השכל מכל הנ"ל:

אמר הנביא (ישעי' מג, י"א) "אתם עדי נאם ד' גו' אנכי אנכי הוי'", היינו, שכל עם ישראל הוא "עד" על זה ש"אנכי הוי'".

והנה, יש בזה ב' אופנים:

אופן הפחות – עדי בירור, היינו שכל בני מעדים שיודעים דור מפני דור עד מעמד הר סיני שבו נכחו ששים ריבוא בני, ש"אנכי הוי' אלקיך"¹², והוא שצורך כל התורה והמצות.

וגם זה (הענין דעדי בירור) דבר גדול הוא, אבל לגדולות מזה נוצר עם ישראל – להיות גם עדי פעולה¹³,

וענין זה נרמז במרז"ל (שבת קיט, ב) "המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו כו' נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", היינו, שישראל במעשיהם אינם רק מפרסמים אלקותו בעולם (עדי בירור) אלא גם לוקחים חלק פעיל, עדי פעולה, בכל מעשה בראשית – שעושים הגשמיות כלי לאלקות.

ה. ומוסר השכל בחיי כל אחד ואחד מבני:

אחר, אין סותרין את דינו, אלא כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלוני, ופלוני ופלוני עדין, הרי זה יהרג".

ואולי הכוונה בהציון למכות ה, א – שמהמדובר שם בדין הזמה בעדים שהעידו שנגמר דינו ליהרג (שתלוי אם בשעה שהעידו ה' גברא בר קטלא אם לאו), אולי יש להוכיח ששייך חקירה ודרישה, דאל"כ לא שייך דין הזמה.

10) להעיר, שבאג"ק שם, מביא דוגמא לעדות שענינה רק בירור – מעדים המעידים על פלוני שנגמר דינו בב"ד באופן כך.

11) שו"ת צפע"נ דווינסק ח"א (וראה גם הנסמן בלקו"ש שם הערה 8).

12) יתרו כ, ב.

13) ראה גם לקו"ש שם ע' 195 – מעלת העדות דבני לגבי העדות דשמים וארץ.

יש שיטה שיסתפק האדם בפעולתו בד' אמות שלו שמתנהג ע"פ התורה והמצוות, ואינו פעיל במה שחוץ מזה (ואין זה אלא שהנהגתו בד' אמות שלו פועלת בדרך ממילא גם מבחוץ, אצל אלה שרואים אותו כו' – שזהו ע"ד עדי בירור).

ולא זהו דרישת שיטת החסידות – כי אמרו רז"ל¹⁴ "כל ישראל ערבים זה בזה", והסיסמא של שיטת החסידות היא אהבת ישראל, ולהתעניין בכל עניניו של הזולת באופן פעיל, היינו שהפעולה שלו היא ענין עצמי, שבכל הוייתו הוא עושה וממשיך אלקות בעולם.

ו. וכללות הענין דעדי פעולה בעבודת האדם שייך לחתונה (כאמור לעיל שעדי קידושין הם עדי פעולה) – כי, החתונה היותר גדולה היא של האלקות וכל הבריאה¹⁵, ובנ"י הם העדים שעושים חלקי מהקידושין, ולא רק לברר הדבר.

ז. במקרה זה¹⁶ יש היסוד לתקוה בטוחה, שהזוג לא יסתפק בעמידה מן הצד ובירור (עדי בירור) בעלמא, אלא, על סמך מה שהורום וראו בבית הוריהם, בעסקנות והפצת אור התורה והמצוות בכל סביבתם (שהו"ע עדי פעולה) – בטח גם הם ילכו בדרך זה, ויבנו ביתם על יסודי התורה והמצוות,

עדי יבוא גואל צדק ויוציאנו מן הגלות בגאולה האמיתית ויוליכנו לארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.

(14) שבועות לט, סע"א. וש"נ.

(15) ראה גם "רשימות" חוברת מג.

(16) בשמחת נישואין זו, שבה נאמרו הדברים (ראה לעיל בשוה"ג להערה 1).